

Radītā pārtikas atkritumu daudzuma novērtējums ķēdes posmā- mājsaimniecības

Dr.geo. in env.sc. Ināra Teibe, biedrības
"Latvijas Atkritumu saimniecības
asociācija" eksperte

Pārtikas piegādes ķēdes posmi

Mājsaimniecības

Pēc atkritumu klasifikatora iekļautie atkritumu kodu:
200108 bioloģiski noārdāmi virtuves un ēdnīcu atkritumi;
200125 pārtikas eļļas un tauki;
200301 jaukti sadzīves atkritumi (Nešķiroti sadzīves atkritumi)

- Primārā ražošana
- Pārstrāde un ražošana
- Pārtikas mazumtirdzniecība un citāda izplatīšana
- Restorāni un ēdināšanas pakalpojumi
- Mājsaimniecības

- **EK Delegētais lēmums (ES) 2019/1597** nosaka vienotu metodiku un obligātās kvalitātes prasības.
- **EK Īstenošanas lēmums (ES) 2019/2000** nosaka datu ziņošanas un kvalitātes pārbaudes ziņojumu formātu.

DATU IEGUVES METODES:

- tieša mērīšana (svēršana vai tilpuma skaitliska novērtēšana);
- svītrkodu nolasīšana/skaitīšana;
- atkritumu sastāva analīze;
- žurnāli (uzskaites).

Citas metodes:

- masas bilance;
- koeficienti.

Pētījuma metodes

METODES

1. MĀJSAIMNIECĪBU APTAUJA no 4. līdz 11.septembrim (respondenti, n=115)

visidati.lv/survey/edits/1765605276/

VisiDati.lv

IZVEIDO APTAUJU MANAS APTAUJAS REĢISTRĀCIJAS VEIDS

[Pieņemt ievēlējumu šeit](#)

1. Svaigi dārzeņi. Cik daudz jūsu mājāsniecībā pēdējās nedēļas laikā tika izmesti svaigi dārzeņi? Kāds bija svaigo dārzeņu izšķērdēšanas veids?
(atbilde uz jautājumu nav obligāta)

	Pilnībā neizmantojot pārlikas produkti	Daļēji izmantojot pārlikas produkti	Maltībes pārpalikumi	Pārpalikumi pēc uzglabāšanas	Ēdiena gatavošanas laikā sabojāti produkti
Mazāk par 100 gramiem	☐	☐	☐	☐	☐
100 līdz 300 gramiem	☐	☐	☐	☐	☐
300 līdz 500 gramiem	☐	☐	☐	☐	☐
500 līdz 700 gramiem	☐	☐	☐	☐	☐
Vairāk nekā 700 gramiem	☐	☐	☐	☐	☐

[Pieņemt ievēlējumu šeit](#)

2. Apstrādāti dārzeņi (konservēti/saldēti). Cik daudz jūsu mājāsniecībā pēdējās nedēļas laikā tika izmesti apstrādāti

2. PRAKTISKĀ SVĒRŠANA (respondenti, n=21)

3. STATISTIKAS DATU APSTRĀDE

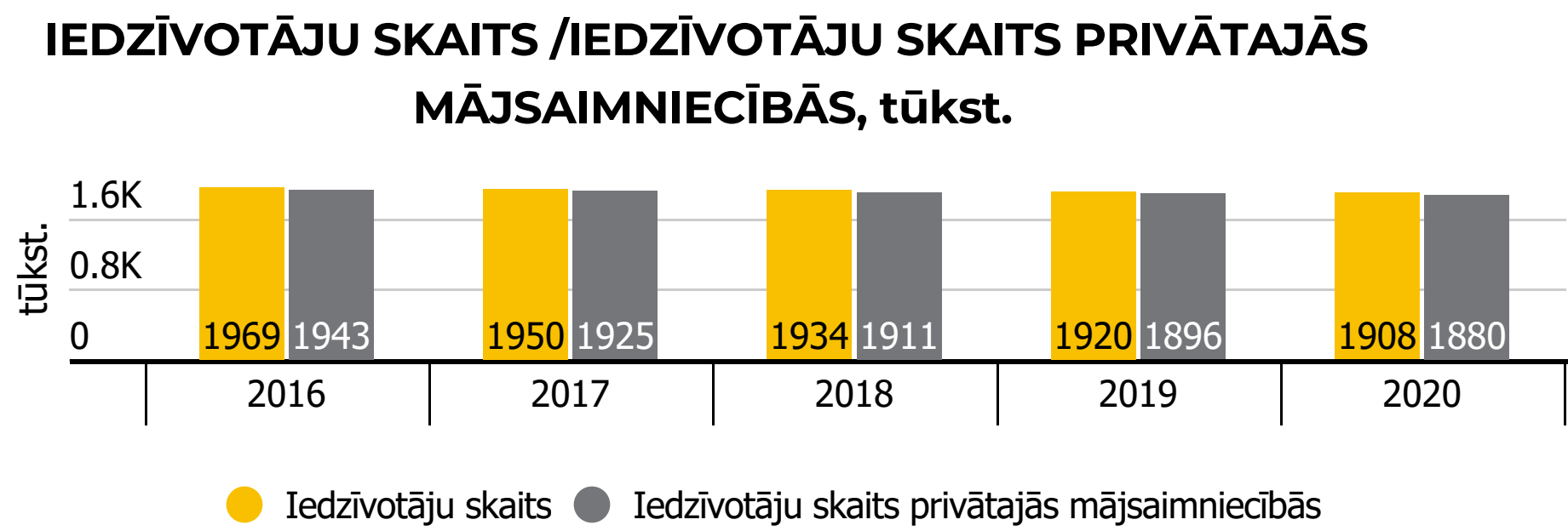
LATVIJAS VIDES, ĢEOLÓĢIJAS
UN METEOROLÓĢIJAS CENTRS

DATU IEGUVES AVOTI

- ziņa biedrības "Latvijas atkritumu saimniecības asociācija" tīmekļvietnē;
- ziņa privātajā *Facebook* kontā;
- ziņa *ZeroWaste* diskusijas Facebook kontā;
- vēstule VARAM, Vides konsultatīvā padomei;
- uzrunātas individuāli izvēlētas kontaktpersonas no biedrības "Zaļā brīvība", biedrības "Ekodizaina kompetences centrs" un biedrības "Pasaules dabas fonds" puses un no paziņu loka;
- ievietota informācija SPRK iekšējā komunikācijas rīkā *Regnet*;
- iesaistīti Latvijas Universitātes Vides zinātnes studenti (praktiskais darbs);
- valsts statistikas pārskati (CSP un LVĢMC).

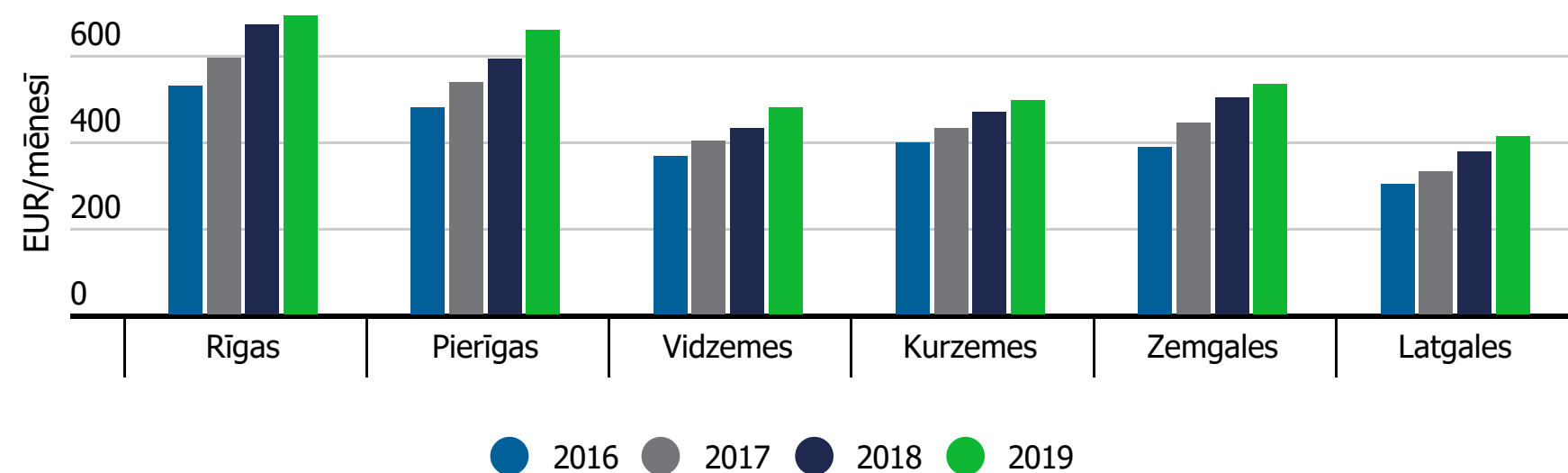
Pārtikas atkritumu daudzuma novērtējums valsts statistika pārskatos

Gads	Nešķiroti sadzīves atkritumi (NSA), 200 301 klase, t	Pārtikas atkritumu daudzums pēc morfoloģiskā sastāva NSA (31.6%), t	Pārtikas eļļa un tauki, 200 125 klase, t	Bioloģiski noārdāmi virtuves atkritumi, 200 108 klase, t	Kopā aprēķinātais pārtikas atkritumu daudzums, t	Iedzīvotāju skaits, tūkst.	Pārtikas atkritumu daudzums, kg/iedz./gadā
2 019	580 095	183 304	1 541	263	185 109	1 920	96
2 020	564 131	178 260	1 927	338	180 526	1 908	95

Mājsaimniecību raksturojums

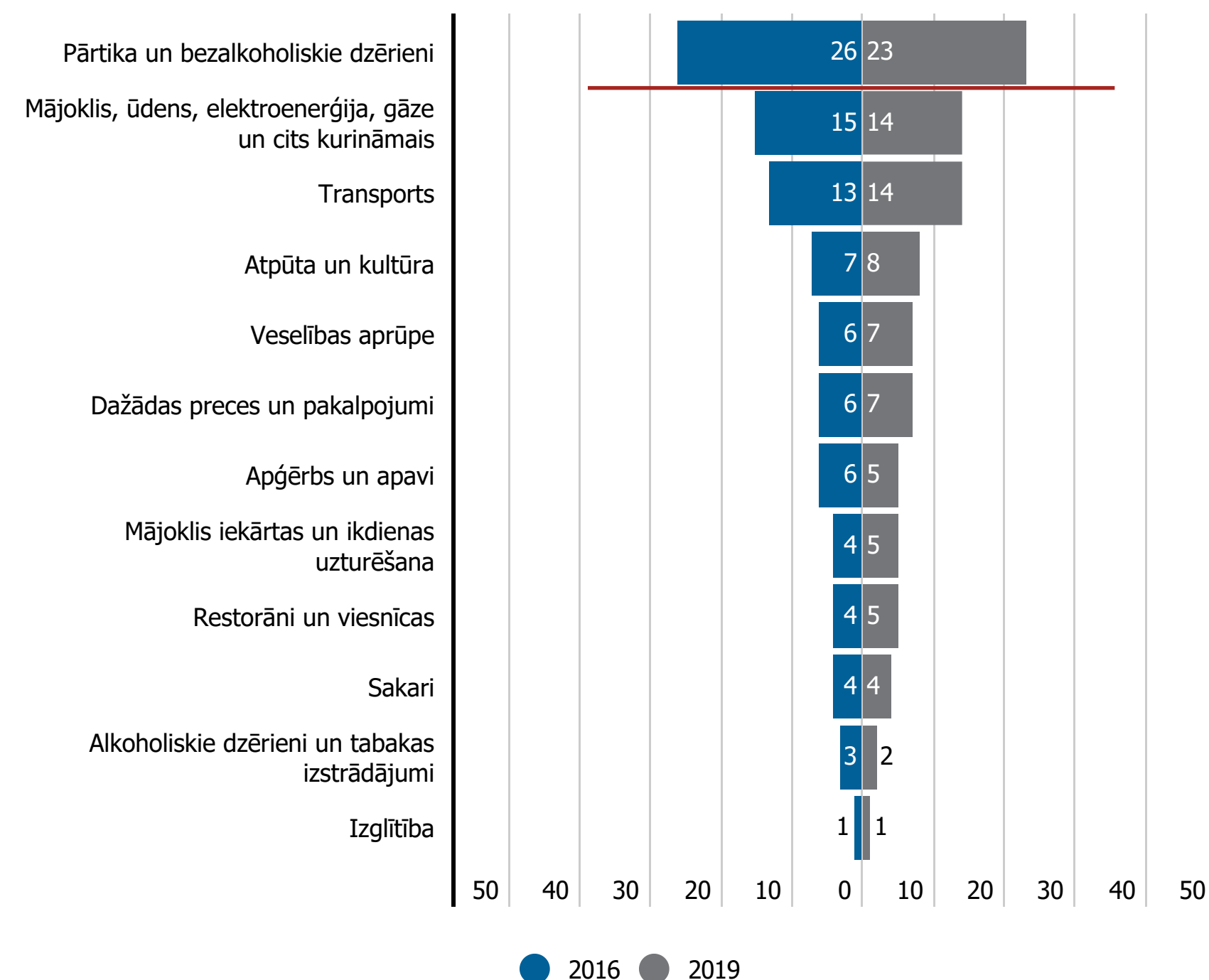
MĀJSAIMNIECĪBU RĪCĪBĀ ESOŠIE IENĀKUMI REĢIONOS UZ VIENU MĀJSAIMNIECĪBAS LOCEKLI, eiro mēnesī

ATSEVIŠĶU PREČU VIDĒJĀS MAZUMTIRDZNIECĪBAS CENAS, eiro par 1 kg

	Griķi, 1 kg	Rudzu-kviešu maize, 1kg	Liellopu gaļa ar kaulu, 1 kg	Svaiga vai atdzesēta karpas, 1 kg	Piens, 1 l	Olas, 10 gab.	Āboli, 1 kg	Kartupeļi, 1 kg
2016M10	2,06	1,14	4,82	3,56	0,71	1,38	0,89	0,36
2021M10	2,91	1,34	5,77	5,05	0,95	1,79	1,17	0,56

PATĒRĪNA IZDEVUMU STRUKTŪRA VIDĒJI UZ VIENU MĀJSAIMNIECĪBAS LOCEKLI MĒNESĪ, %

Aptaujas respondentu profils

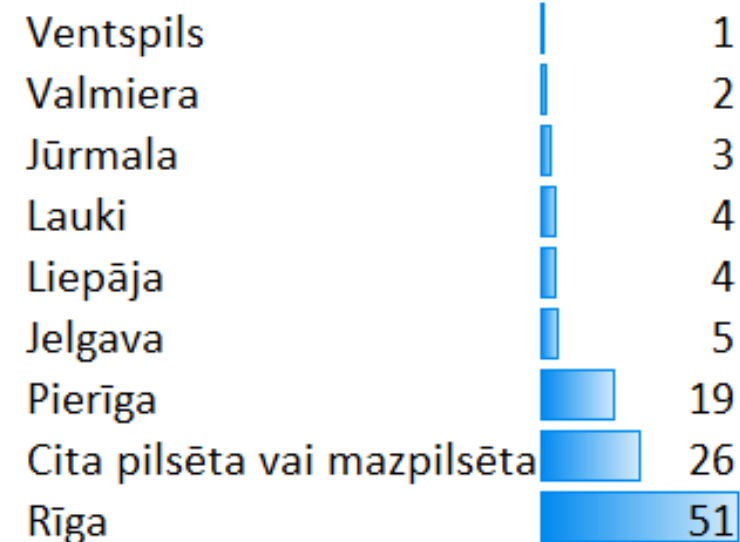
Dzimums (n=115)

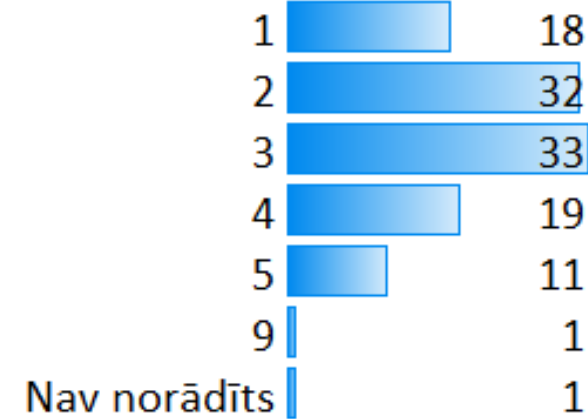
Vecums (n=115)

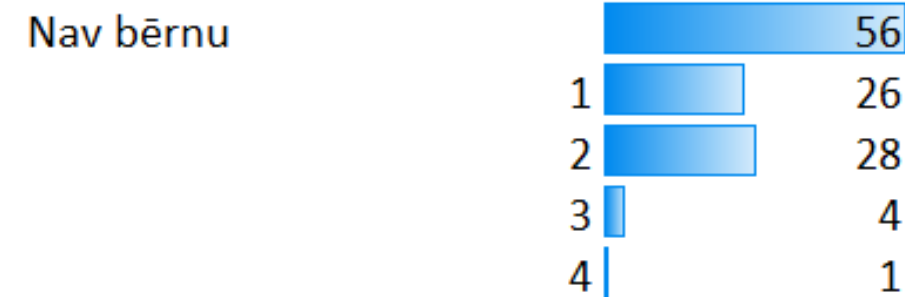
Dzīves vieta (n=115)

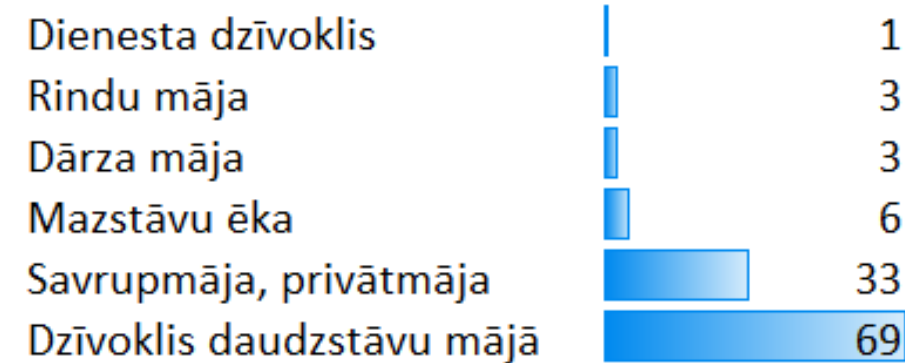
Personu skaits mājsaimniecībā (n=115)

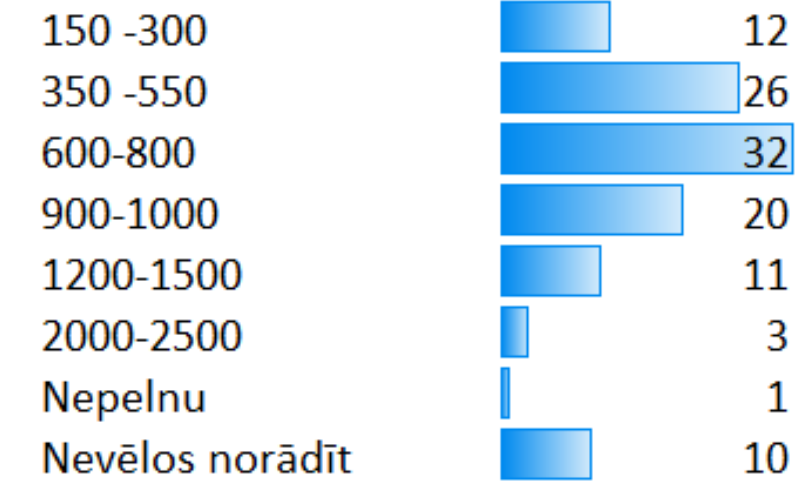
Bērni vecumā līdz 18 gadiem (n=115)

Mājokļa veids (n=115)

Ienākumi uz vienu ģimenes locekli (EUR/mēnesī) (n=115)

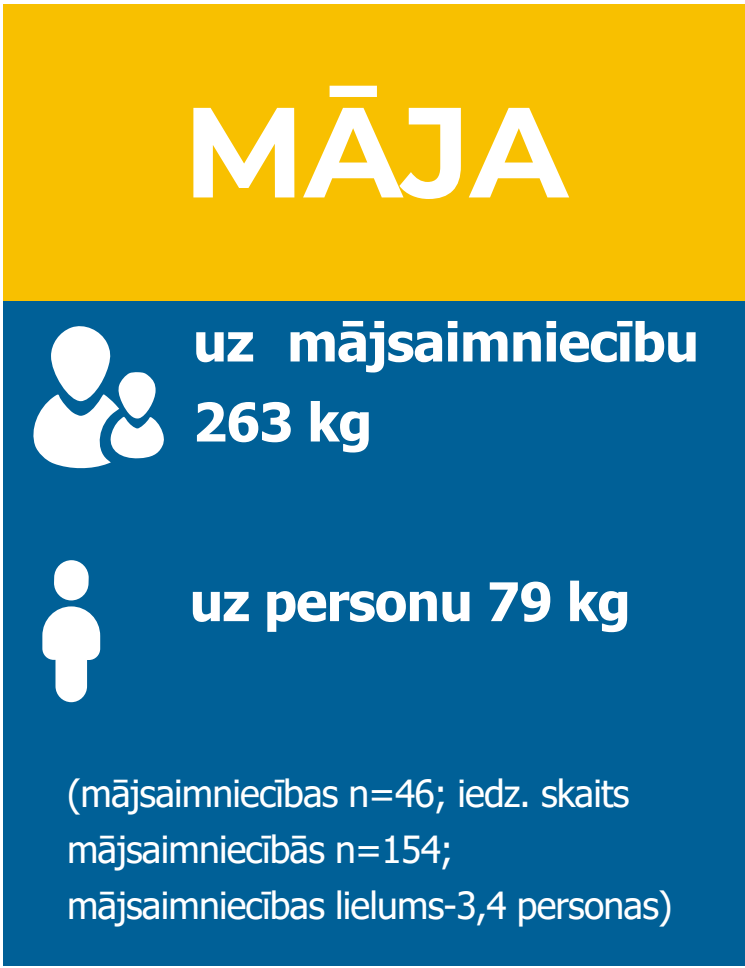
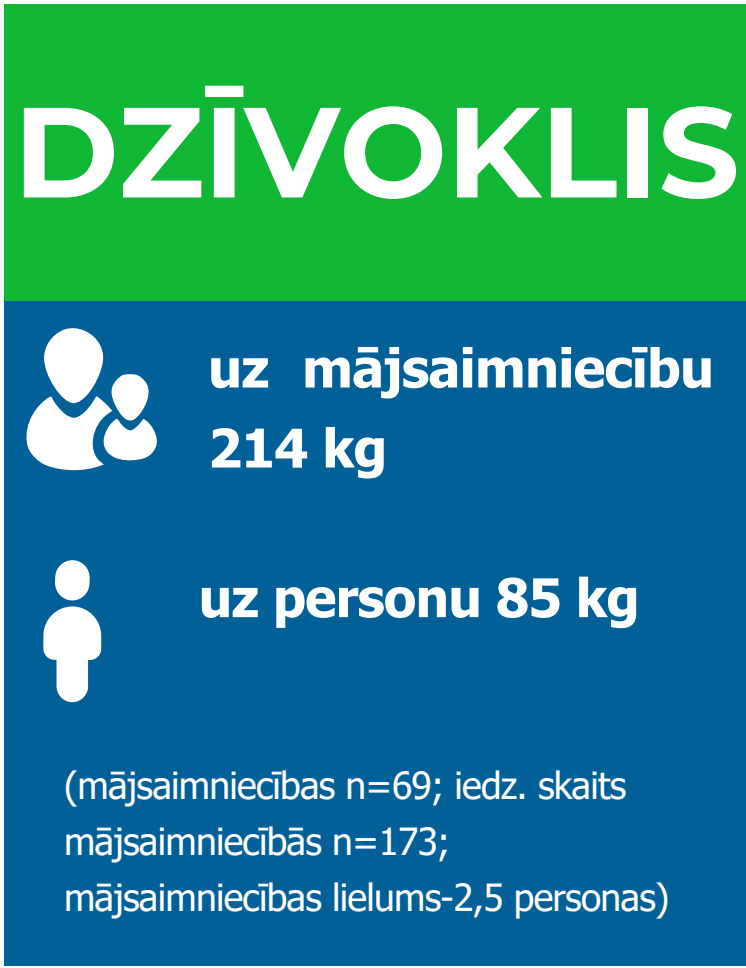
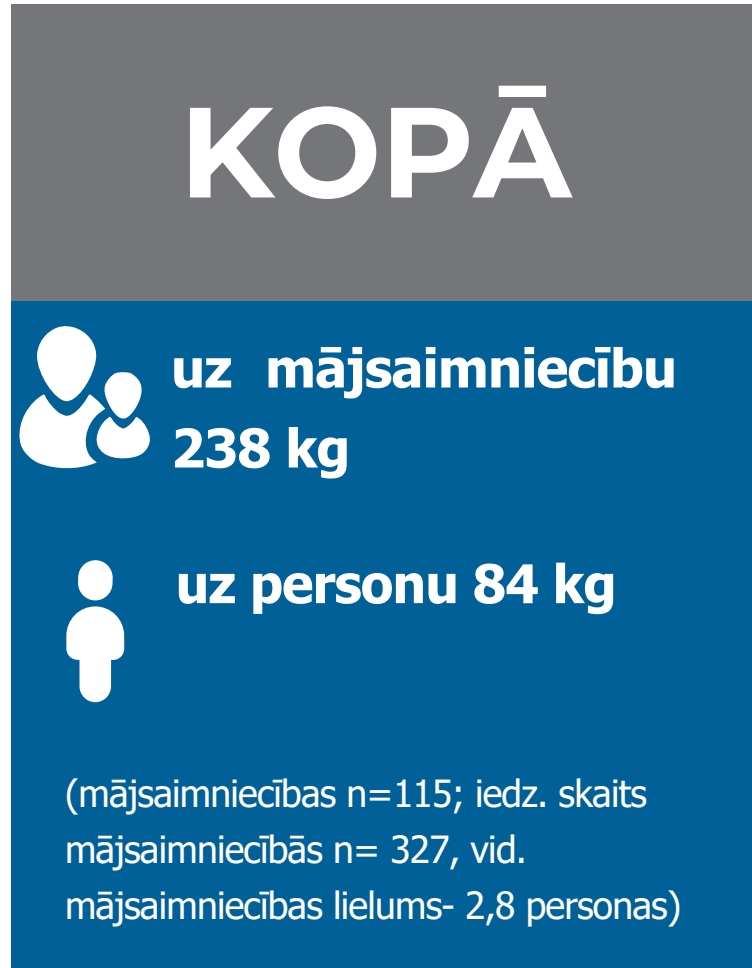

Izglītības līmenis (n=115)

Pārtikas atkritumu daudzums mājsaimniecībās

(pēc aptaujas rezultātiem, kg/gadā)

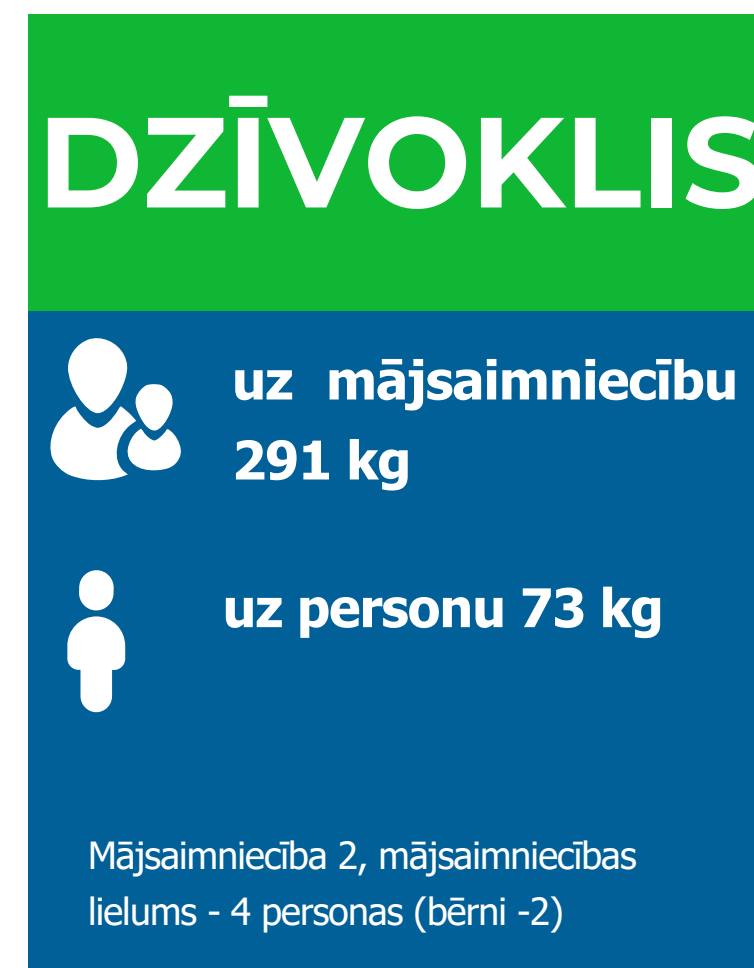

MĀJOKĻA VEIDS, %

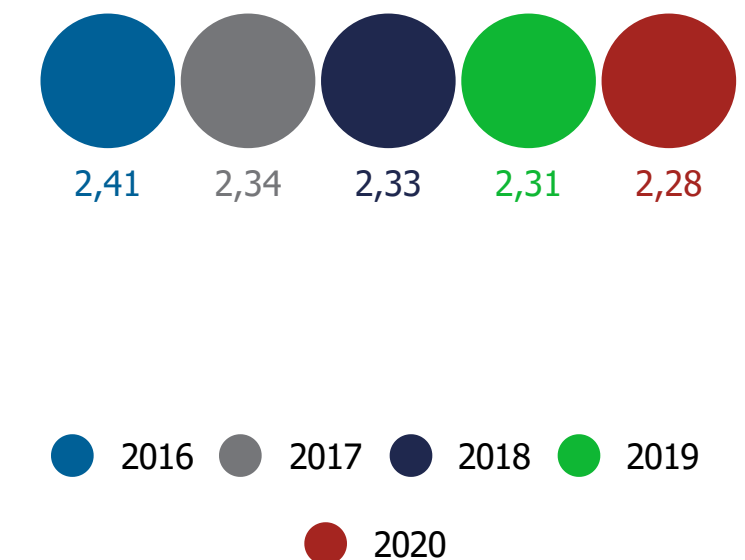
Gads	2019	2020
Savrupmāja/ viensēta	26,6	26,6
Savrupmājas daļa vai rindu māja	2,4	2,5
Dzīvoklis daudzdzīvokļu mājā līdz 9 dzīvokļiem	8,0	7,2
Dzīvoklis daudzdzīvokļu mājā ar 10 un vairāk dzīvokļiem	62,8	63,5
Cita tipa mājoklis	0,1	0,2

Pārtikas atkritumu daudzums mājsaimniecībās

(pēc praktiskajiem mērījumiem, kg/gadā)

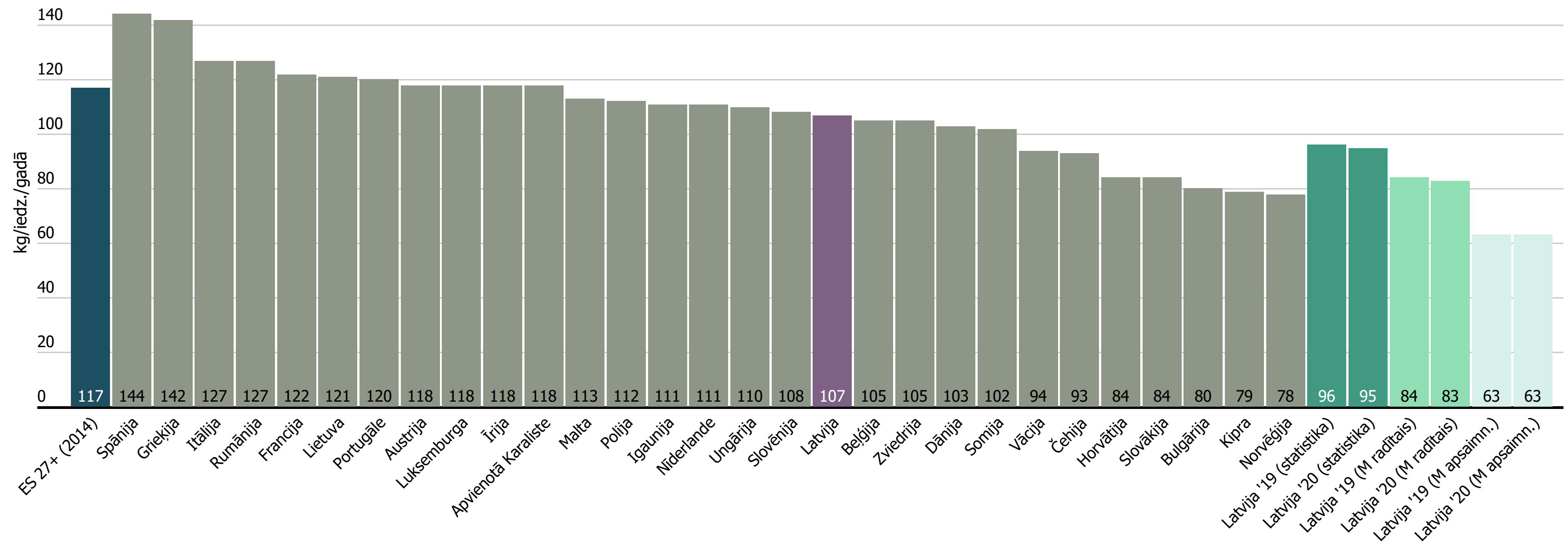
MĀJSAIMNIECĪBU VIDĒJAIS LIELUMS LATVIJĀ, PERSONAS

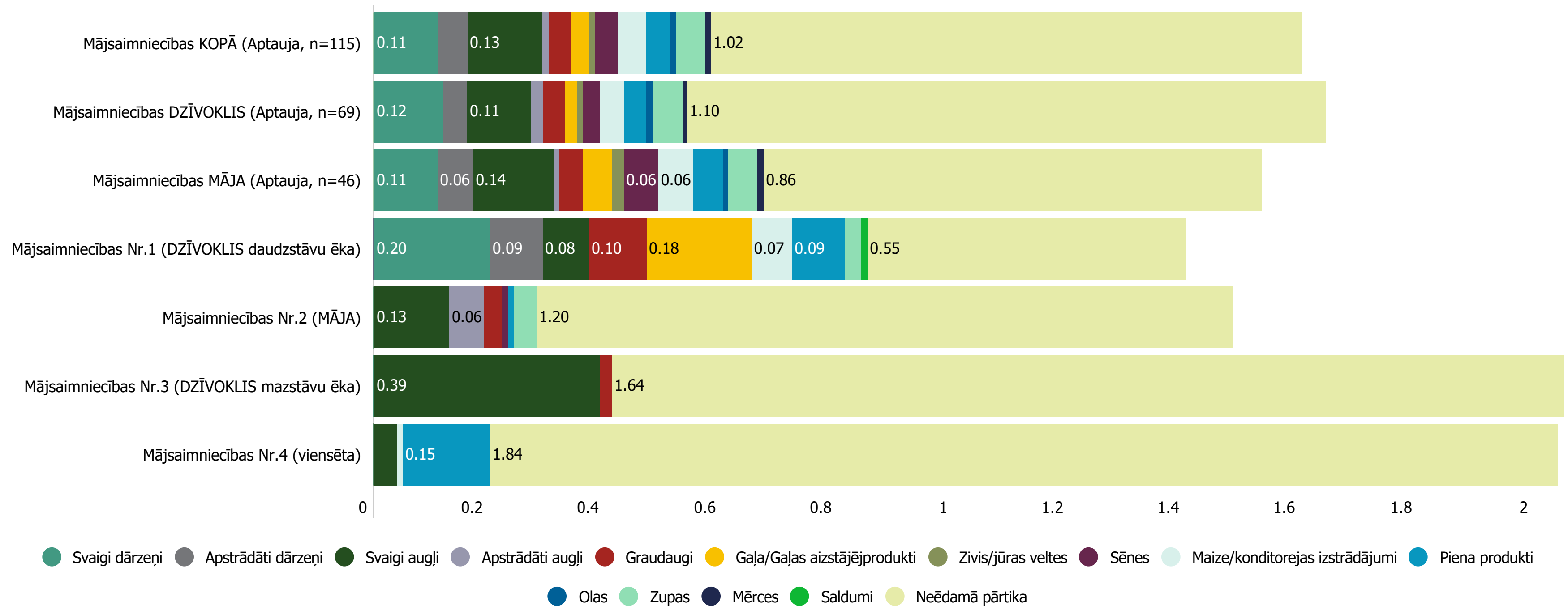
Aprēķinātais radītais pārtikas atkritumu daudzums mājsaimniecībās

Parametrs	2019	2020
Mājsaimniecību skaits, tūkst.	818	825
Mājsaimniecību lielums, personas	2,31	2,28
Iedzīvotāju skaits privātajās mājsaimniecībās, tūkst.	1 896	1 880
Mājokļa veids, %		
Dzīvoklis	71	71
Māja	29	29
Iedzīvotāju skaits privātajās mājsaimniecībās pēc mājokļa veida, tūkst.		
Dzīvoklis	1 343	1 329
Māja	554	551
Atkritumu daudzums mājsaimniecībās pēc mājokļu tipa, kg/gadā		
Dzīvoklis	85	85
Māja	79	79
Atkritumu daudzums mājsaimniecībās pēc mājokļu tipa, t/gadā		
Dzīvoklis	114 126	113 003
Māja	43 747	43 526
KOPĀ	157 873	156 528
Atkritumu daudzums uz vienu mājsaimniecību, kg/gadā	193	190
Atkritumu daudzums uz vienu mājsaimniecības locekli, kg/gadā	84	83

Aprēķinātais radītais pārtikas atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju ES 27+ (2014) un pētījuma rezultāti

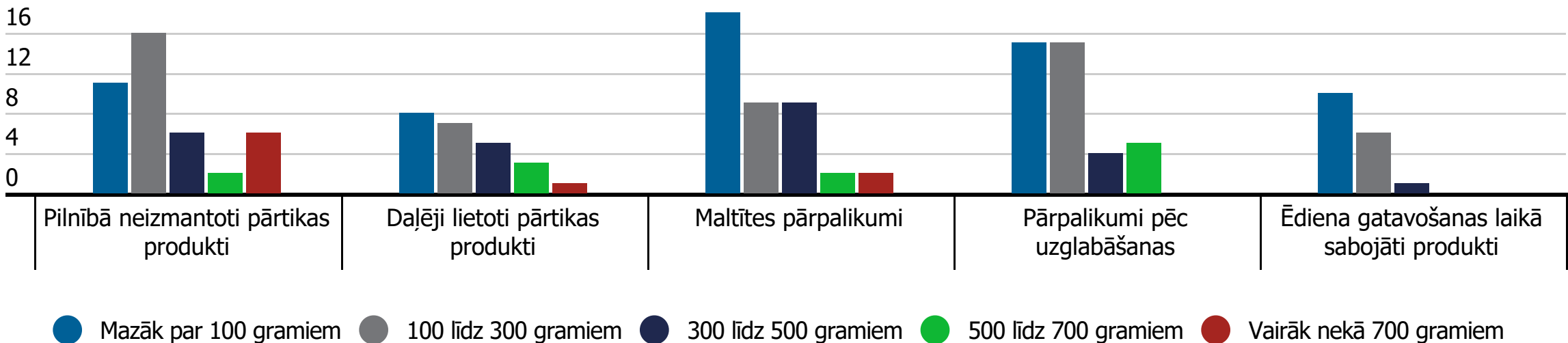

Pārtikas atkritumu sastāvs (kg/nedēļa/persona)

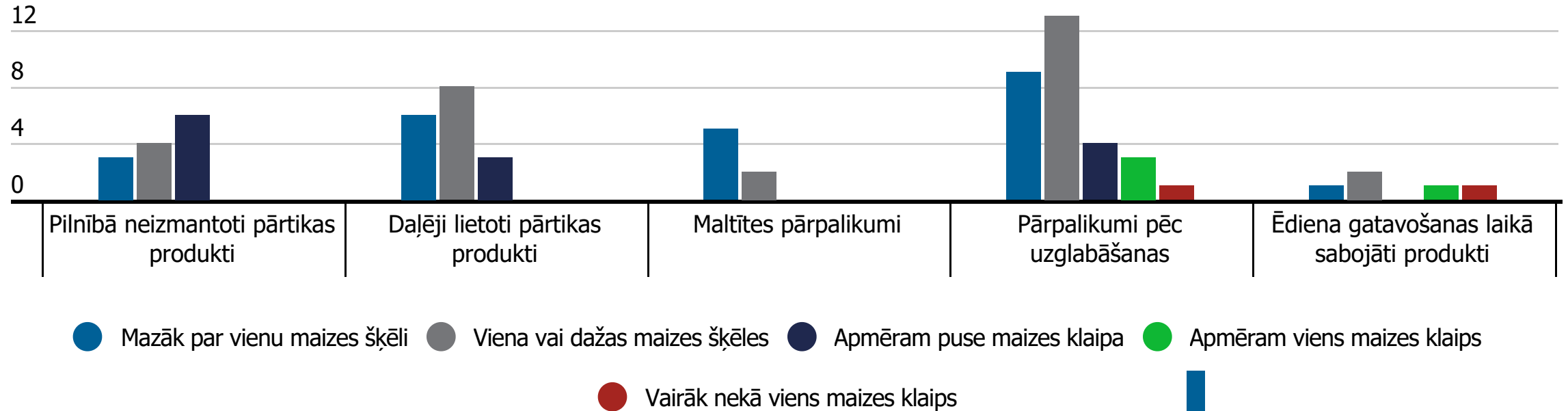

Mājsaimniecību uzvedība pārtikas produktu patēriņā

SVAIGI DĀRZEŅI (ATBILDES, N=161)

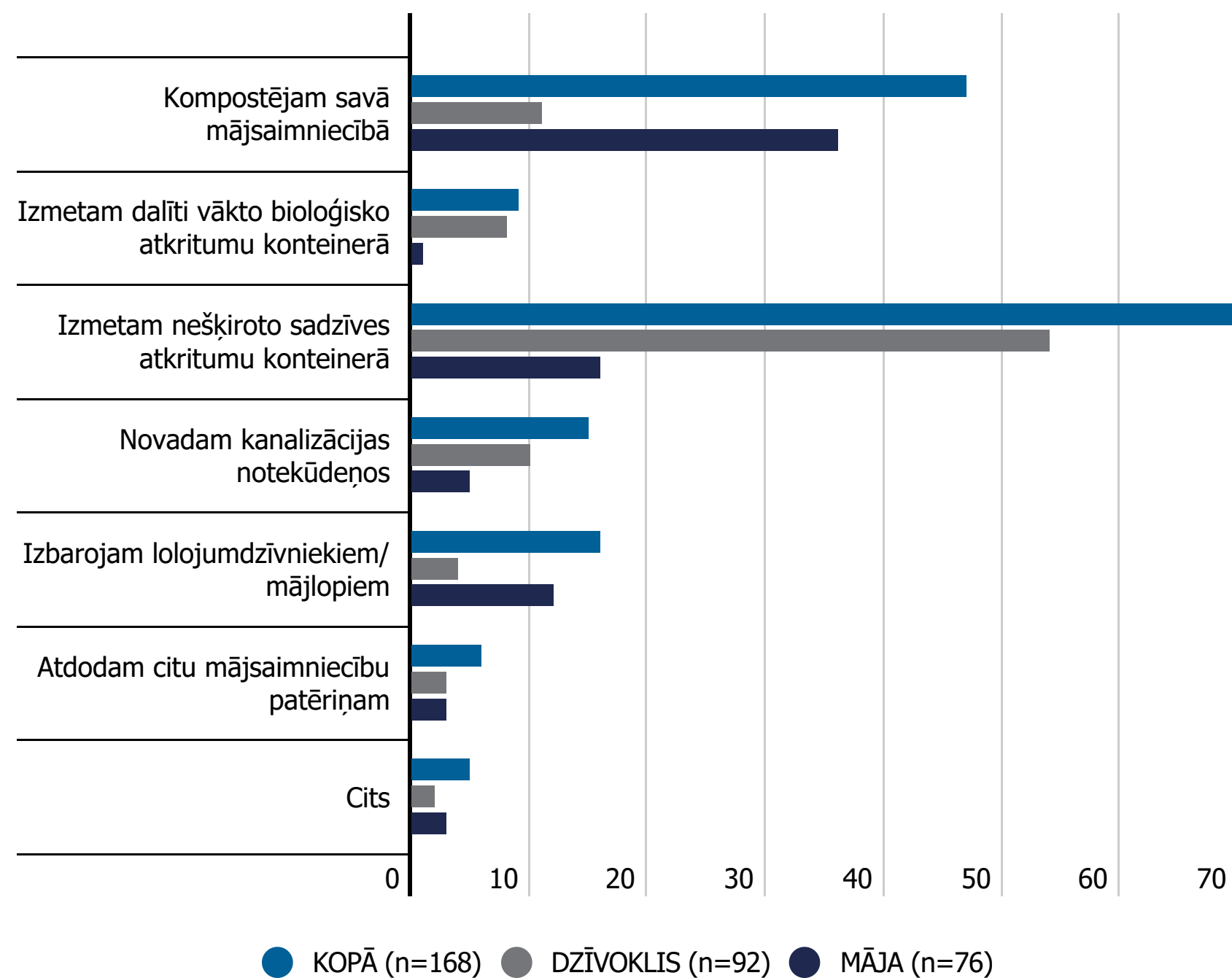
MAIZE UN KONDITOREJAS IZSTRĀDĀJUMI (ATBILDES, N=72)

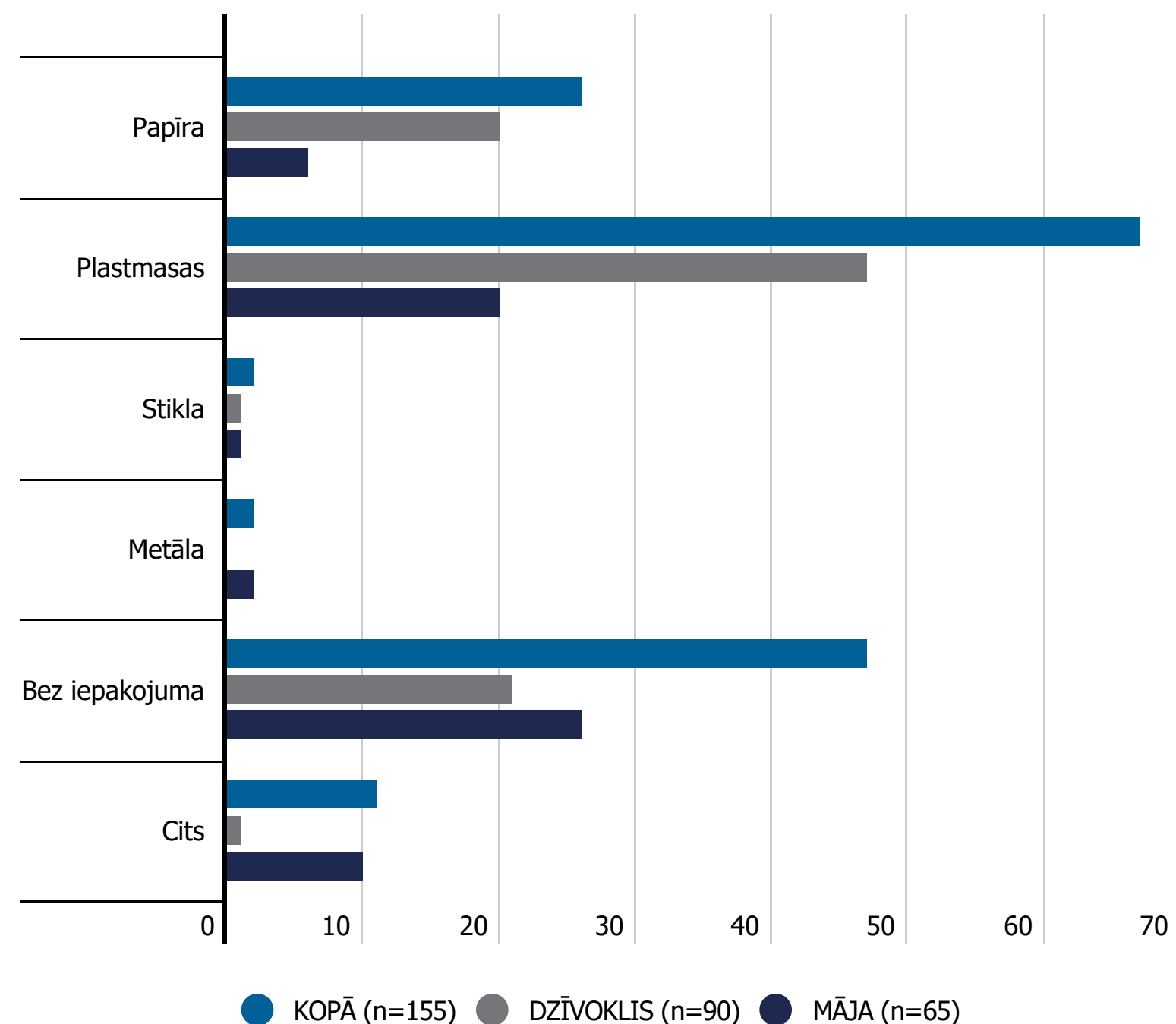
PĀRTIKAS PRODUKTU GRUPAS

- Svaigi dārzeņi
- Apstrādāti dārzeņi (konservēti/saldēti)
- Svaigi augļi
- Apstrādāti augļi (konservēti/žāvēti/saldēti)
- Graudaugi /graudaugu produkti
- Gaļa/Gaļas aizstājējprodukti
- Zivis/jūras veltes
- Sēnes
- Maize/konditorejas izstrādājumi
- Piena produkti
- Olas
- Zupas
- Mērces
- Saldumi (konfektes, šokolādes tāfelītes utml.), rieksti un sēklas.
- Bezalkoholiskie dzērieni
- Alkoholiskie dzērieni

Kādā veidā visbiežāk Jūsu mājsaimniecībā apsaimnieko pārtikas atkritumus?

Kādā iepakojumā visbiežāk Jūsu mājsaimniecībā izmet pārtikas atkritumus?

Galvenie secinājumi un ieteikumi (I)

- Pēc aprēķiniem mājsaimniecības **2019. gadā radīja 158 tūkst. tonnas** un **2020.gadā - 157 tūkst. tonnas** pārtikas atkritumus, no kurām nešķiroto sadzīves atkritumu plūsmā nonāca, attiecīgi: **2019.gadā - 120 tūkst. tonnas** un **2020.gadā -117 tūkst. tonnas**.
- Lai gan Latvijas iedzīvotāji nepievērš uzmanību tam, cik daudz ikdienā izmet pārtikas atkritumus, tie samērā atbildīgi izturas pret pārtiku – pārtikas atkritumos **pārtikas ēdamā daļa ir tikai 36,4%.**
- Salīdzinot pētījumā iegūtos rezultātus ar radīto pārtikas atkritumu daudzumu starp ES dalībvalstīm, izvēlētās datu ieguves metodes var uzskatīt kā piemērotas izvirzītajam mērķim.

Galvenie secinājumi un ieteikumi (II)

- Iegūto datu ticamību būtu jāvērtē pēc atkārtotiem mērījumiem (ieteicams veikt mērījumus četras reizes gadā, ievērojot sezonalitāti).
- Pārtikas atkritumu žurnāla aizpildīšanu ieteicams samazināt līdz vienai nedēļai.
- Ieteicamā izlases kopa datu ieguvei ar aptaujas palīdzību ir 1 000 respondenti, bet ar pārtikas atkritumu uzskaites žurnālu - no 50 līdz 100 respondentiem.
- Lai iegūtu kvalitatīvus datus no respondentiem, **nepieciešams sagatavot izglītojošus materiālus** (kā pareizi aizpildīt anketu, kā veikt pārtikas atkritumu svēršanu, kas ir pārtikas atkritumu ēdamā un neēdamā daļa).
- Izvēlētās datu ieguves metodes var izmantot arī nelielu sabiedriskās ēdināšanas vietu un viesu mājās radīto pārtikas atkritumu daudzuma novērtēšanai.

Paldies par uzmanību!

